

İNSANİ GELİŞME MONİTÖRÜ

EYLÜL
2021

Toplumsal Güven ve Salgın
Önlemleri Algısı

Halil Nalçaoğlu

İstanbul Bilgi Üniversitesi

Toplumsal Güven, Ortak Fayda Anlayışı ve Covid-19
Mücadelesi Arasındaki Etkileşim

İçindekiler

Giriş.....	2
Kavramlar ve Literatür	3
Türkiye'de Toplumsal Güven ve Kovid-19 Kurallarına Uyum Davranışı	7
Sonuç.....	11
Kaynakça	12

Giriş

Bu çalışmanın amacı, "toplumsal güven" kavramı ile Koronavirüs önlemlerinin nasıl bir etkileşim içinde olduğunu anlamaktır. Görgül dayanağı İNGEV-İstanbul Bilgi Üniversitesi İletişim Fakültesi iş birliği ile gerçekleştirilen İnsani Gelişim Monitörü (İGM)¹ araştırmasından sağlanan çalışmada, toplumsal güven konusunda İNGEV-IPC ortaklığı ile gerçekleştirilen Toplumsal Uyum araştırmaları (2018, 2020) bulguları ve WVS (World Values Survey 2018) verileri kullanılacak.

¹ Türkiye temsili olan araştırma 26 ilde İBBS Düzey-2 kriterleri doğrultusunda tabakalı örneklem kullanılarak CATI tekniği ile 14 Haziran-20 Temmuz 2021 tarihleri arasında 1526 örneklem büyüklüğü ile gerçekleştirilmiştir. Güven aralığı %95, hata payı ± 2.3 'tür.

Kavramlar ve Literatür

Toplumsal güven, başkalarının bize zarar vermeyeceği, bizim çıkarımıza davranacaklarına olan inanç şeklinde tanımlanabilir (Min 2020). Konu ile ilgili araştırmalarda toplumsal güven iki formda karşımıza çıkıyor: Tikel güven ve genel güven. Tikel (*particular*) güven, bireylerin aile ve arkadaş grupları gibi yakın çevrelerine üye kişilere karşı duydukları güven şeklinde tanımlanabilir. Buna karşın genel güven, bireylerin tanımadıkları toplum üyeleri ile girdikleri güven ilişkisinin derecesine karşılık gelir. Toplumsal güven kavramı belirli bir temaya özgü araştırmalarla olduğu kadar World Values Survey'de olduğu gibi standart endekslerle de ölçülen bir toplumsal değerdir. Temel bir "toplumsal sermaye" unsuru olarak kabul edilebilecek toplumsal güven, farklı toplumlarda ve zamanlarda oldukça farklı değerler ortaya koyabilmektedir. WVS, ülkeleri bireylerin güvenle ilgili farklı sorulara verdikleri yanıtları standartlaştırarak oluşturulan bir endekste sıralar. Örneğin Türkiye, WVS 2018 verilerine göre, "İlk kez karşılaştığınız birine ne kadar güvenirsiniz?" sorusuna verilen yanıtlara göre, %25,1 ile 85 ülke arasında 47. sırada yer almaktadır.

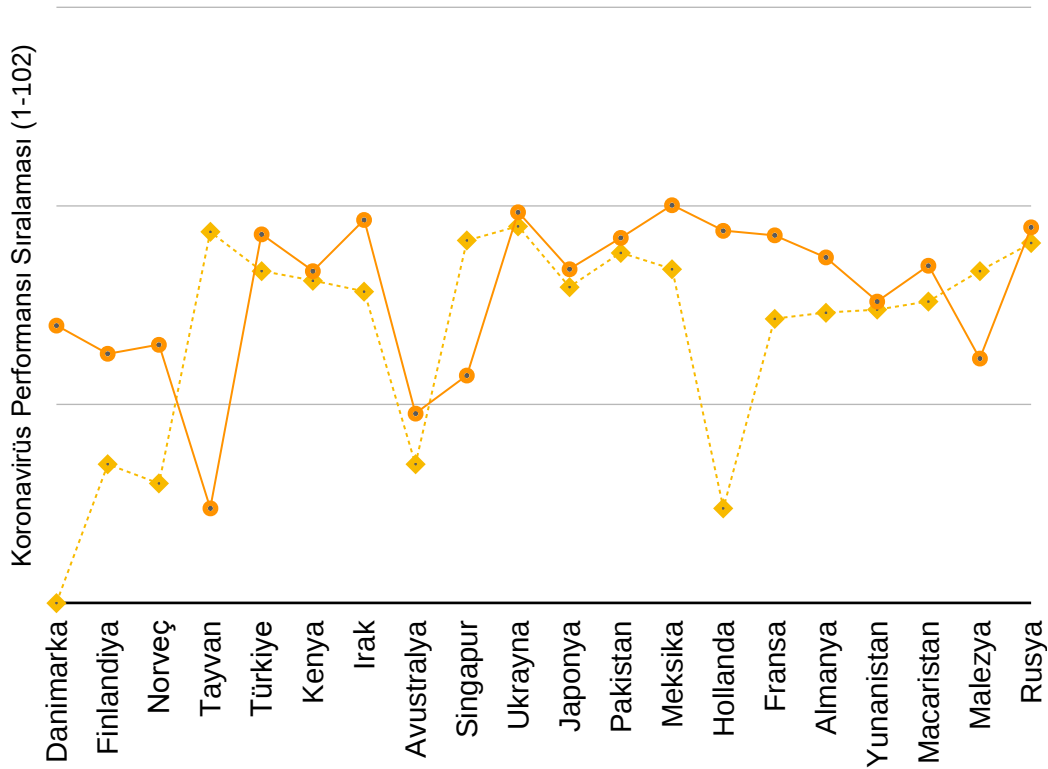
Koronavirüs önlemlerine uyum ilk bakışta bireysel bir davranış (bir tercih) gibi görünse de aslında önemli ölçüde başkalarının davranışları ile paralel devinen bir toplumsal uyum davranışı olarak anlaşılmalıdır. Toplumsal güven, küresel salgın gibi kriz anları dışında da yaygın olarak insan davranışını belirleyen bir etmendir. Bu düşünceyi açmak için trafik kurallarına uyum davranışını örnek olarak ele alabiliriz. Her ne kadar trafik kurallarına uymak veya uymamak bireysel bir tercih gibi görünse de gerçekte bireyler kendi dışlarında var olan bir sistemin (yaya ve araç trafiği sistemi) parçası olduğu bilinci ile davranırlar--ya da böyle olması beklenir. Yeşil ışık yandığında *güvenle* karşı kaldırıma geçerken biliriz ki araçlara kırmızı ışık yanmıştır ve hiçbir sürücü kırmızı ışıkta durma kuralını ihlal etmeyecektir. Koronavirüs önlemlerine uyma kararı ve davranışı bu örnekteki benzer bir dinamiğe sahiptir. Kapalı ortamlarda maskemizi ağız ve burnumuzu kapatacak şekilde takarız. Bunu yaparken aynı ortamda bulunan başkalarını korumak kadar, başkalarının da aynı şekilde davranacağını düşünerek kendimizi *güvende* hissederiz.

Özetle ifade etmek gerekirse, *başka birçok etmenin yanı sıra*, toplumsal güven Koronavirüs salgın önlemlerine uyum davranışını belirleyen bir duygudur diyebiliriz.

Yukarıda ifade edildiği gibi, WVS bulguları herhangi bir özel durum olsun olmasın düzenli aralıklarla gerçekleştirilen uluslararası saha çalışmalarından elde edilen verileri yansıtıyor. Koronavirüs krizi hiç kuşkusuz dünya üzerindeki bütün toplumlarda olağanüstü şartlar yarattı. Güven duygusu ile Koronavirüs önlemlerinin etkililiği arasında bir ilişki olup olmadığını anlamak için standartlaştırılmış güven endeksinde farklı sıralarda yer alan ülkelerde salgın verilerinin nasıl seyrettiğine bakabiliriz. Örneğin WVS

---◇--- GÜVEN SIRALAMASI

---○--- KOVİD PERFORMANSI

Grafik-1: Toplumsal Güven v. Koronavirüs Performansı

güven endeksinin farklı sıralarında yer alan ülkelerin Koronavirüs salgını performansları karşılaştırılabilir. Bu karşılaştırma için 102 ülkenin Koronavirüs mücadelesini toplam vaka sayıları, ölüm sayıları, milyon başına düşen vaka ve ölüm sayıları, yapılan testlere oranlı olarak bulunan vaka sayıları ve bin kişi başına yapılan test sayılarını değerlendirerek 102 ülkeyi sıralayan *Lowy Institute* verilerini kullanabiliriz. İhtiyaç duyduğumuz ilişki (güven-Koronavirüs performansı) düzeyinin genelliğine bakarak WVS ve Lowy endekslerindeki ülke sıralarını karşılaştırmak yeterli olacaktır. "Ülkeler güven endeksinde (WVS) yukarılarda yer alıyorsa Koronavirüs salgını performansında da (Lowy) yukarıdadırlar" hipotezini sınayabiliriz (Grafik-1: Toplumsal Güven v. Koronavirüs Performansı) bu ilişkiyi ortaya koymaktadır.

Temelde kaba bir gözlem fırsatı tanısı da Grafik-1 güven ve Koronavirüs performansı arasında pozitif bir ilişki olduğunu gösteriyor. Buna göre, Tayvan, Singapur ve Hollanda istisnaları ile seçilen 20 ülkenin güven endeksi konumları ile salgın performansı konusundaki sıraları benzeşmektedir.

WVS güvenle ilgili veri setini kullanarak salgının yayılma hızı ve toplumsal güven ilişkisine bakan Min'e (2020) göre, yukarıdaki genel gözlemin detaylara inildiğinde önemli kırılımlar içerdiği anlaşılmaktadır. Ülkelerin genel Koronavirüs salgını performansları yerine birden fazla değişkenle tespit edilen "salgın yayılma hızı" ve "yayılmanın kontrol altına alınma hızı" kriterlerini kullanan araştırmacı, güven

endeksinde yüksek sıralarda yer alan ülkelerde enfeksiyon zirvesine ulaşma hızının diğer ülkelere oranla daha yüksek bulmuştur. Bunun nedeni tarihsel olarak şekillenen güven duygusunun toplum içinde yakın ve yoğun bireysel ilişkilere (yüksek temas) neden olması olarak açıklanmaktadır. Araştırmacı, aynı zamanda, bu tip toplumlarda kural ve normlara uyma davranışının devreye girerek bir kez zirveye ulaşıldıktan sonra salgının kontrol altına alınma hızının da yüksek olduğunu saptamaktadır. Bir miktar spekülasyon yapmayı göze alarak bu ikinci bulgunun yukarıda Koronavirüs performansları ve güven ilişkisini açıklayan grafiği doğruladığını söyleyebiliriz. Bir başka deyişle, yüksek güven ülkelerinde yaşayan bireyler, enfeksiyonun hızla yayılmasını sağlarken, zirveye ulaşıldıktan sonra enfeksiyonun hızlı kontrolünde de rol oynamaktadır. Yüksek güven duygusunun uzun vadede kurallara uyma davranışını güçlendireceğini gösteren başka araştırmalar da mevcuttur (Alessandri, v.d. 2020).

Bu gözlemlerin dikkatlerden uzaklaştırmaması gereken bir olgu da güven ve Koronavirüs salgını arasında diğer yönde de bir ilişki bulunabileceğidir. Nitekim küresel salgının yaygınlaşması ile toplumların güven düzeylerinde azalma olduğunu gösteren araştırmalar da mevcuttur (Brück v.d. 2020).

Toplumsal güven, yalnızca ülkelerin sağlık performanslarını değil, ekonomik performanslarını da belirleyen bir rol oynar. ABD'de gerçekleştirilen bir araştırma (Mazumder 2020) Kovid krizi döneminde finansal verileri değerlendirerek farklı güven düzeyleri sergileyen eyaletleri karşılaştırmaktadır. Mazumder'e göre, Kovid-19 krizi süresince yüksek güven eyaletlerinde konuşlanmış şirketler finansal olarak diğerlerine göre daha iyi performans göstermişlerdir. Araştırmacı bu pozitif ilişkinin kriz dönemine özgü olduğunu belirtmektedir. Bu performansta yatırımcıların söz konusu şirketlerden zamanında ve şeffaf bilgi elde edebilmelerinin rolü vardır.

Toplumsal güven duygusunu Türkiye özelinde daha detaylı incelemek için İNGEV-İstanbul Politikalar Merkezi (IPC) ortaklığında gerçekleştirilen Toplumsal Uyum Araştırması verileri kullanılabilir. 2018-2020 yıllarını pandemi başlangıç dönemini de kapsayacak şekilde karşılaştırma olanağı tanıyan veriler ne yazık ki iki yıl içinde Türkiye'de hemen hemen her alanda bir "güven erozyonu" olduğunu göstermektedir. Şubat 2021 tarihinde yayınlanan rapora göre ([https://ingev.org/reports/Social Cohesion Monitor 2018 2020 Comparision.pdf](https://ingev.org/reports/Social_Cohesion_Monitor_2018_2020_Comparision.pdf)), Türkiye'de yaşayan bireylerin başkalarına olan güvenleri 2018 yılından 2020 yılına gelindiğinde %61'den %42'ye düşerek 19 puanlık bir fark ortaya koymuştur. İnsanların kurallara uyma eğilimini ölçen bir soruya ("Türkiye'deki insanlar tipik olarak kendi çıkarları için kuralları ihlal etme eğilimindedir") verilen yanıtlar iki yıl içinde önemli bir fark göstermemekle birlikte oldukça yüksek bir değerdedir (2018: %61 ve 2020: %66). "Türkiye toplumunda günlük yaşamda insanlar birbirlerine karşı saygılıdırlar" cümlesine katılma oranı ise aynı zaman aralığında %43'ten %18' düşmektedir.

Özetle ifade edilecek olursa:

1. Türkiye, WVS ülkeler sıralamasında *tanımadığı kişilere karşı güven duygusu* sıralamasında 87 ülke arasında 47. sırada yer almaktadır;
2. Türkiye Koronavirüs performansı sıralamasında 102 ülke arasında 72. sırada yer almaktadır.
3. "Başkalarına güven" ve Koronavirüs performansları arasında ülkeler arasında önemli sapmalara karşın gene de pozitif bir ilişki bulunmaktadır;
4. Türkiye'de 2018 - 2020 yılları arasında hem kurumlara hem de bireylere dönük bir "güven erozyonu tablosu" söz konusudur.

Bu gözlemlere bakarak toplumsal güven ve salgın kurallarına uyum arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Hem toplumsal güven kavramı hem de kurallara uyum davranışı çok boyutludur. Bu nedenle bu konuda birden fazla hipotez ortaya atılabilir.

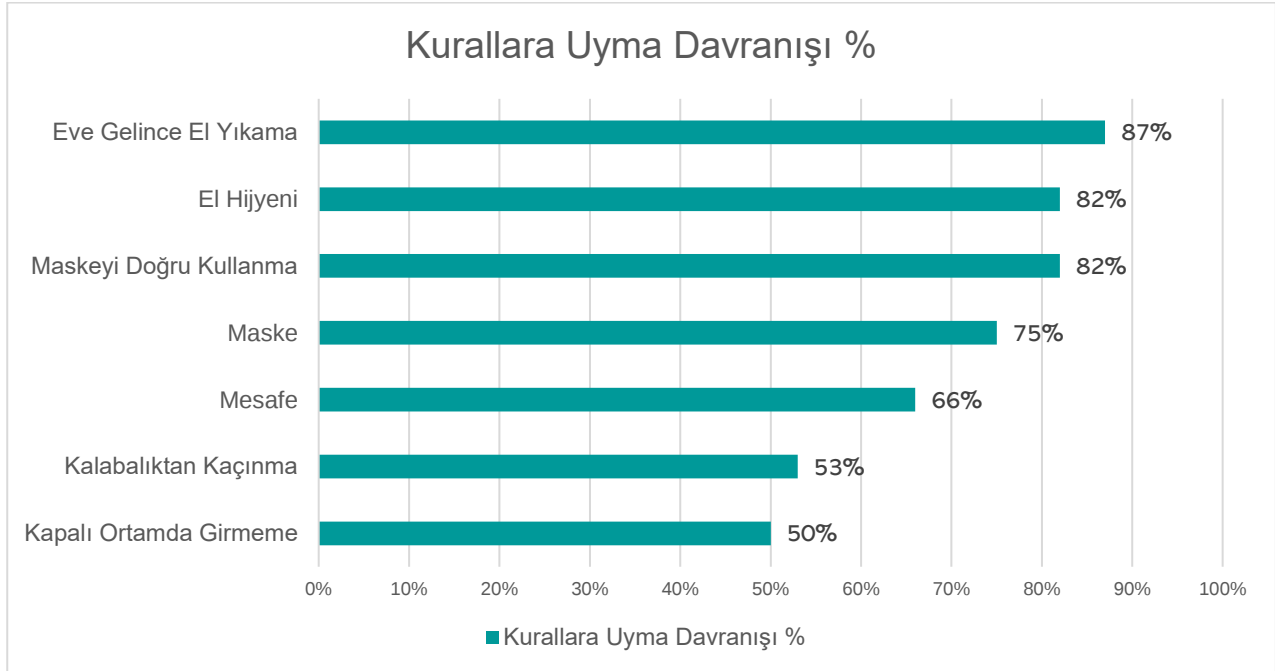
1. Başkalarının kurallara uyacağına güvenmek, toplumsal uyum kuralları gereği, bireylerde kurallara uyma dürtüsüne neden olur.
2. Başkalarına duyulan yüksek güven, bireylerin kendilerini güvenli bir ortamda hissetmelerine neden olup kurallara uymamalarına yol açar.
3. Başkalarına duyulan yüksek seviyede güvensizlik, oluşacak risk algısı nedeniyle salgın önlemlerine daha sıkı sarılmaya neden olur
4. "Nasıl olsa kimse kurallara uymuyor, ben neden uyayım?" düşüncesi ile insanlar kuralları göz ardı eder.
5. Bireyin yakın çevresine dönük güveni, hastalığın kendisine yakın çevresinden bulaşmayacağı düşüncesine yol açacağından önlemleri göz ardı etmesine neden olur.
6. Yakınlarının kurallara uyduğuna güvenen bir kişi, kendisi de onları koruma duygusu ile kurallara uyma yolunu tercih eder.
7. Başka insanların ortak faydayı düşüneceğine güven düşük olsa da yine de başka insanların pandemi önlemlerini bu kendi çıkarlarına uygun olduğu için sıkı takip edecekleri düşünülür.

Bu seçeneklerin her biri doğrulanmaya (ya da yanlışlanmaya) açık hipotezlerdir. Ancak İGM araştırma tasarımı, zaman ve kapsam sınırlılıkları nedeniyle yukarıda sunulan hipotezlerin her birini tek tek detaylı biçimde sınamaya olanak sunmuyor. Bunun yerine bu çalışma sınırları içinde daha genel bir yaklaşım izlenecek ve şu sorulara yanıt aranacaktır: Türkiye'de yaşayan insanlar, Koronavirüs salgını önlemleri konusunda nasıl davranıyor, başkalarının davranışlarını nasıl değerlendiriyor, başkalarının uyum davranışlarına ne kadar güveniyor?

Türkiye'de Toplumsal Güven ve Kovid-19 Kurallarına Uyum Davranışı

Türkiye Koronavirüs küresel salgını ile yaklaşık yirmi aydır mücadele ediyor. İlk vakanın resmî olarak kayda geçirildiği 11 Mart 2020 tarihinden itibaren 6,8 milyon vaka, 60 binden fazla ölüm gerçekleşti. İnşili çıkışlı bir başarı grafiği ile seyreden bu mücadelede geline nokta ne yazık ki çok parlak değil. Eylül 2021 itibariyle günlük 30 bine yakın vaka ve 250'den fazla ölüm Koronavirüs salgınının toplum sağlığına hâlâ büyük tehdit oluşturduğunu gösteriyor. Salgın küresel düzlemde pek çok konuda önemli dönüşümlere neden oldu. Bugün salgınla mücadelede en önemli silah, farklı yöntemlerle üretilen aşılar ve bu aşılarda toplumsal bağışıklık sağlayacak yaygınlıkta uygulanması olarak görülüyor. Öte yandan salgının baş gösterdiği ilk günlerden itibaren tutarlı olarak vurgulanan savunma stratejisi *maske, mesafe ve temizlik* üçlüsü oldu.

Genele hâkim görüş, Türkiye'de virüs ile mücadelede izlenen politikaların ve önlemlerin değişkenliği nedeniyle, maske-mesafe-temizlik "teslisinin" güçlü bir inanç ve irade ile toplumsal bilince yerleşmesinin gerçekleşmediği yönünde. Popüler medya diline pelesenk olan "kuralları hiçe saydılar" ifadesi belki televizyon kameralarının kayıta olabildiği yerler için geçerli olabilir. Ancak kameraların her bölgesine sirayet edemediği büyük bir ülkeden ve toplumdan söz ediyoruz. Popüler medyada karşımıza çıkan bu görüş ne kadar doğru? İGM araştırması bu soruya yanıt aradı. Maske kullanımı, tanımadığı kişilerle aynı ortamdayken mesafeye dikkat etme, el hijyenine dikkat etme, maskeyi kurallara uygun kullanma, dışarıdan eve gelince önce el yıkama, kapalı ortamlara girmeme ve kalabalık ortamlardan kaçınma davranışlarının ne düzeyde yerleştiği Grafik-2'de görülebilir.

Grafik-2, Koronavirüs riski karşısında bireylerin el hijyeni konusunu önemli ölçüde benimsediğini, her dört kişiden üçünün maske kullandığını, yabancılarla karşılaştığında mesafe kuralına her üç kişiden ikisinin uyduğunu gösteriyor. Bu oranların yeterli olup olmadığı tartışılabilir. Örneğin Kovid-19 salgının kaynağı olarak gösterilen Çin Halk

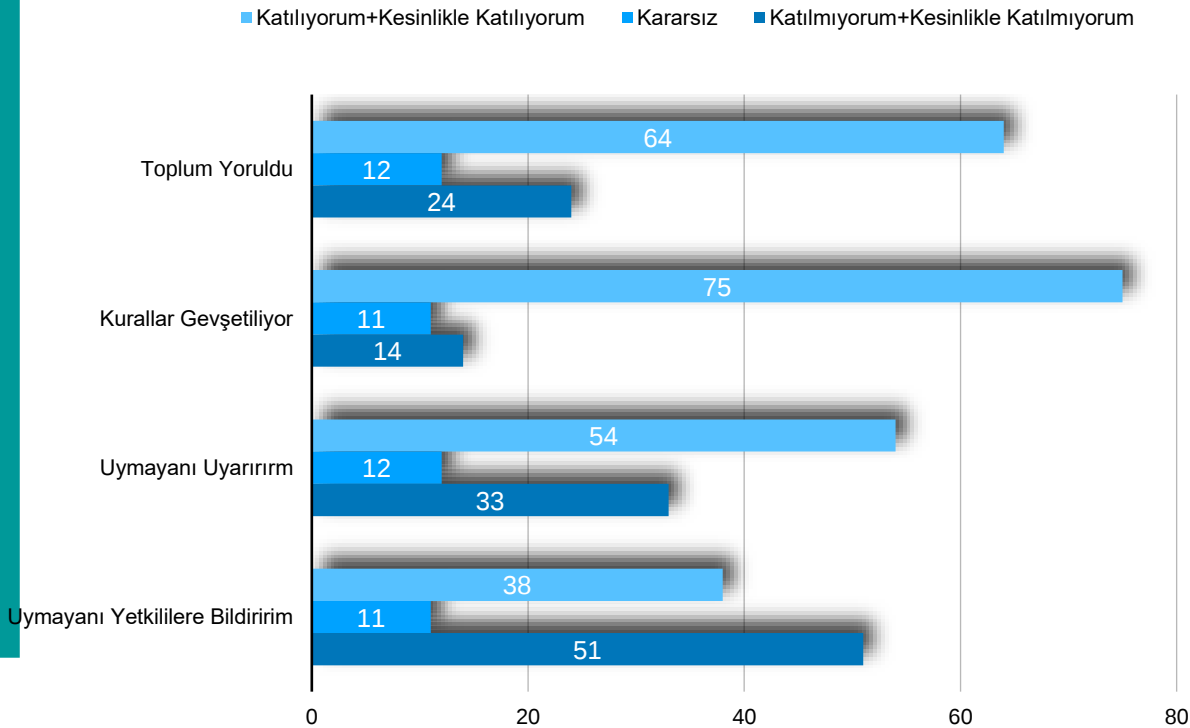
Cumhuriyeti'nin Wuhan kentinde yapılan bir araştırma maske kullanma davranışına %96, mesafe davranışına ise %85 oranında uyulduğunu gösteriyor (Jing vd.). Kapalı ortamlara girmeme ve kalabalıklardan kaçınma davranışını ise, tahmin edilebilir güçlüklerden ötürü, Türkiye nüfusunun yarı yarıya hayata geçirdiği anlaşıyor.

El hijyeni gibi normal şartlar altındayken de geçerli olan bir davranış bir kenara bırakacak olursak, maske kullanma ve mesafeye dikkat etme bir davranış değişikliği olarak anlaşılmalıdır. Önemli ölçüde alışkanlıklarla şekillenen davranışları değiştirmenin güçlüğü yaygın olarak kabul edilen bir gerçektir. Böyle düşünüldüğünde Türkiye'de yaşayan bireylerin salgının önemli bir sağlık tehdidi oluşturduğunu çok yüksek olmasa da belli bir düzeyde içselleştirdiği düşünülebilir.

Salgının başlangıcından itibaren geçen süre zarfında tam/kısmî kapanmadan standart maske-mesafe-temizlik önlemlerine kadar değişken şiddet ve zorlukta uygulanan tedbirler, Türkiye toplumunda önemli sayılabilecek düzeyde yorgunluk ve buna bağlı kurallara uyumda gevşemeye yol açmıştır. Toplumun %64'ü "Kovid-19 kısıtlamalarına uymaktan yorulduk" cümlesine katılırken, her dört kişiden üçü toplumun "Kovid-19 önlemlerini zaman geçtikçe daha sık gevşetmeye başladığını" düşünmektedir. Kurallara uyum konusundaki bilinç, başkalarını uyum gösterme yönünde uyarma ya da uymayanları yetkililere bildirme konularında yüksek inisiyatife neden olmamaktadır (Grafik-3: Yorgunluk, Gevşetme ve Uymayanları Uyarma Davranışı).

Kovid-19 salgınında yürürlüğe sokulan önlemlere uyum davranışı, başkalarına duyulan saygı ve başkalarının ihtiyaçlarını dikkate alarak hareket etme gibi değerlerle ilişkilidir. İGM araştırmasının önemli bulgularından biri de bu alanda toplumda var olan güvensizliğe işaret ediyor olmasıdır. Türkiye'de yaşayan bireyler, "insanlar günlük hayatta birbirlerine karşı saygılıdır" önermesine %31 oranında onay verirken, başkalarının ihtiyaçlarını dikkate alarak hareket edileceğine olan inanç %28 düzeyinde kalmaktadır. Başkalarına olan güvensizlik kural ihlali ile ilişkilendirildiğinde ise ortaya daha güçlü bir güvensizlik çıkmaktadır: "Türkiye'de yaşayan insanlar genelde kendi çıkarlarına uygun olursa kuralları ihlâl ederler" cümlesine "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" yanıtını verenlerin toplamı %66'dır. Başkalarının kurallara ancak ceza ve yaptırım yoluyla uyacaklarını düşünenlerin oranı ise %58 olarak saptanmıştır.

Bireysel olarak maske-mesafe-temizlik kurallarına önemli ölçüde uyum gösteren bireyler, başkalarının kurallara uyup uymadığı konusunda ne düşünüyor? Makro güven endekslerine göre orta seviyede toplumsal güven düzeyi gösteren Türkiye insanının,

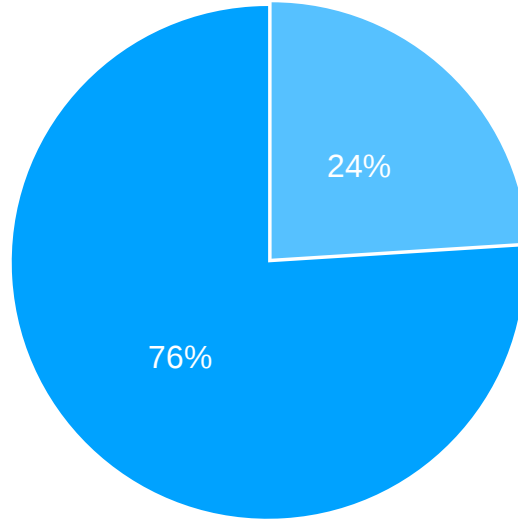

Grafik-3 Yorgunluk, Gevşetme ve Uymayanları Uyarma Davranışı

mikro seviyede sorulduğunda oldukça düşük güven algısına sahip olduğu söylenebilir. Kurallara uyum konusunda çıkar ve ceza değişkenlerinin etkisini değerlendirdik. Bekleneceği üzere başkalarının önlemlere uyduğuna dair kanı oldukça düşük seviyede görünmektedir (Grafik-4: Kovid-10 Tedbir ve Kısıtlamalarına Uyuluyor mu?). Tabloda gözlemlenen yüksek seviyede güvensizlik, demografik kırılımlar açısından incelendiğinde yalnızca cinsiyet değişkeninde küçük bir fark söz konusudur. Bu konuda kadınların erkeklere göre daha karamsar olduğu söylenebilir ("Kurallara uyulmuyor"

cümlesine kadınlar %79 erkekler %72 oranında katılmaktadır). Bölgesel olarak en olumsuz görüşün ise Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde gözlemlenmiştir ("Kurallara uyulmuyor" cümlesine bu bölgede katılım %80'dir).

■ Çoğunluk Kurallara Uyuyor ■ Çoğunluk Kurallara Uymuyor

Grafik-4: Kovid-19 Tedbir ve Kısıtlamalarına Uyuluyormu?

Sonuç

Bu çalışmada önemli bir toplumsal sermaye unsuru olarak "toplumsal güven" ve Koronavirüs tedbirlerine uyum ilişkisi irdelendi. Türkiye 18+ nüfusunu temsil eden örnekleme gerçekleştirilen İGM araştırması verilerine göre Türkiye'de yaşayan insanlar temel önlemler olarak tanımlanan maske-mesafe-temizlik kurallarına genel anlamda uyum göstermektedir. Çalışmanın ortaya koyduğu dikkat çekici bir diğer bulgu ise başkalarının kurallara uyma konusundaki algıdır. Kendisi kurallara uyan bireyler başkalarının çoğunlukla kurallara uymadığı görüşüne sahiptir. Uzmanlarca salgının yayılmasının önüne geçilmesinde çok önemli olduğu belirtilen önlemler, özünde toplumsal bir davranış olarak yerleştiğinde beklenen etkiyi yaratacaktır. Çalışma bu davranışın belli ölçüde yerleştiğini ancak bir toplumsal bilinç seviyesine çıkamadığını gösteriyor. Tekil olarak kurallara uyum sağlanırken toplumun genelinin kurallara uymadığının düşünülmesi, önlemlerin kırılabilirliğini arttıracak, sürdürülebilir bir dinamik oluşması önünde engel oluşturacaktır.

Yapılan bazı araştırmalar Kovid-19 salgınında kendisi hasta olan ya da temaslı olan bireylerin başkalarına karşı güven duygusunda azalma olduğunu göstermiştir (Brück 2020). Bu gözlemin Türkiye için geçerli olup olmadığını bilemiyoruz. Öte yandan köklü bir tarihsel ve kültürel kavram olarak toplumsal güvenin ancak olağan dışı şartlar altında (örneğin yaygın bir kriz anında) değişkenlik göstereceği varsayılabilir. Bu çalışmada başvuru Toplumsal Uyum Araştırması (İNGEV-IPC) verileri Türkiye'de 2020 yılı itibarıyla önemli bir güven erozyonu yaşandığını gösteriyor. Bu erozyondan hükümet dahil pek çok kurumsal yapının payını aldığını görüyoruz. Bilindiği üzere Koronavirüs salgını ile mücadelede merkezi otorite (Sağlık Bakanlığı) önemli bir rol oynuyor. Sağlık Bakanlığı'nın yürürlüğe sokmak istediği önlemlere uyum konusunda toplumsal olarak daha güçlü bir bilinç geliştirebilmek için bu kurum dahil tüm devlet kurumlarına güvenin artırılması gerektiği aşikârdır. Türkiye'de geleneksel olarak çok güçlü olmayan toplumsal güven duygusu, son yıllarda salgın şartlarından bağımsız olarak aşınmış görünmektedir. Bu aşınmanın önüne geçilmesi yalnızca salgın önlemlerine uyumu değil, genel anlamda toplumsal beraberlik, ortak hedeflere yönelme, bir arada yaşama istenci gibi konularda da gereklidir.

Kaynakça

- Alessandri, G. v.d. (2020) "Moral Disengagement and Generalized Social Trust as Mediators and Moderators of Rule-Respecting Behaviors During the Covid-19 Outbreak", *Frontiers in Psychology* 11(Article no. 2102), doi: 10.3389/fpsyg.2020.02102.
- Brück, T. v.d. (2020) "Trust in the Time of Corona", *WIDER Working Paper* 2020/82, United Nations University World Institute for Development Economics Research, <https://doi.org/10.35188/UNU-WIDER/2020/839-9>
- İNGEV Social Cohesion Monitor
https://ingev.org/reports/Social_Cohesion_Monitor_2018_2020_Comparision.pdf
- Jing H., v.d. (2020) "Public Behavior Change, Perceptions, Depression, and Anxiety in Relation to the COVID-19 Outbreak", *Open Forum Infectious Diseases*, (7)8, August 2020, ofaa273, <https://doi.org/10.1093/ofid/ofaa273>
- LOWY Indeks <https://interactives.lowyinstitute.org/features/covid-performance/>
- Mazumder, S. (2020) "How Important is Social Trust During the Covid-19 Crisis Period? Evidence from the Fed announcements", *Journal of Behavioral and Experimental Finance* 28.
- Min, J. (2020) "Does Social Trust Slow Down or Speed up the Transmission of COVID-19?" *PLoS ONE* 15(2): e0244273.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0244273>.
- WVS <https://www.worldvaluessurvey.org/wvs.jsp>

İNSANİ GELİŞME MONİTÖRÜ

Toplumsal Güven ve Salgın Önlemleri Algısı

Toplumsal Güven,
Ortak Fayda Anlayışı ve
Covid-19 Mücadelesi Arasındaki Etkileşim

Halil Nalçaoğlu
İstanbul Bilgi Üniversitesi

İletişim:

E-posta: info@ingev.org
Web Sitesi: www.ingev.org
Telefon: +90 216 540 50 21

Koşuyolu Mah. Koşuyolu Cad. No:52
Kadıköy / İSTANBUL

**EYLÜL
2021**